

Posudek školitele

Milan Durňak, *Antropologický seriál: kognitivně a semiotické modely kultury*, diplomová práce, Praha 2011, 66 stran, 75 stran včetně poznámkového aparátu a bibliografie, příloha 2x DVD, filmy *Tumenge I., II., III.*

Milan Durňak předkládá diplomovou práci s poněkud neobvyklým názvem *Antropologický seriál: kognitivně a semiotické modely kultury*. Neobvyklost názvu je dána neobvyklou strukturou práce: jedná se o dvě části pojaté zcela odlišnými presentačními médii—písemným textem a filmovým záznamem. Zatímco předmětem obhajoby je písemný text, jádrem výzkumné práce byl filmový záznam, který tvoří přílohu textové práce, s tím, že k této příloze je v textu hojně odkazováno. O co Durňakovi jde je rozvíjení metodologického rámce vizuální antropologie (text), verifikace či falsifikace subdisciplinárních poznatků v terénní praxi (film) a zpětné zhodnocení terénní praxe v textu. Rozvíjí tedy dvě roviny vizuální antropologie: teoretickou a praktickou (a navazuje tak na téma, které zpracovával již ve své postupové práci).

Nicméně autor nezamýšlí svou filmovou praxi pouze jako přílohu teoretického textu: naopak, má tendenci ji také prezentovat jako samostatný celek. Proto se k ní vyjádřím nejdříve: shledávám ji totiž poněkud problematickou. Jestliže Durňak chce dělat (antropologický) film, měl by zdokonalit své filmové řemeslo, tj. filmařinu. Milan Durňak je v oboru filmového záznamu samouk, byť velmi nadaný, ale odborné vedení v této oblasti by mu zajisté usnadnilo vyhnout se takovým úskalím, jako je nelogický střih, „vycpávkové“ záběry nemluvě již o nedostatečné kalibraci bíle při západním slunci, v důsledku čehož je celý obraz na některých záběrech oranžový. Toto jsou námitky technické a více méně okrajové. Moje zásadní námitka ale je, že celá série (najdeme nejméně tři varianty označení: etnografický film, antropologický seriál a antropologická trilogie) v sobě nese minimum informací o sociálním uspořádání světa aktérů a jejich interakcích v něm, a minimum interpretací či vysvětlení logiky tohoto světa. Například samotný (zdlouhavý) záznam projevu starosty na místní slavnosti, tanečního reje či pobíhajících romských dětí je zcela bezobsažný. Film „Tumenge I., II., III.“ o internetnických vztazích bohužel nepojednává, jak je proklamováno v abstraktu. Pokud chce Milan Durňak sérii využít i jinak než jako praktické terénní cvičení a promítat ji běžnému divákovi, měl by ji přepracovat, nejlépe pod vedením zkušeného odborníka.

V teoretické části si ovšem Durňak vede, myslím si, daleko lépe. Využívá rozsáhlou mezioborovou literaturu (oddíl VI.) a odkazuje k 15 „citovaným“ či lépe snad pojednávaným filmům. S jejich užitím—a s užitím odkazu ke své vlastní filmové příloze—konstruuje jednotlivé kapitoly zabývající se tématy jako například Etnografičnost filmu, Jazyk filmového díla, Střihová skladba, Semiotika obrazu,

Semiotika zvuku, Znak a symbol či Etické problémy realizace filmu. V těchto kapitolách detailně rozvádí teoretické pozadí toho, co divák nakonec vnímá jako „filmový záznam“ či prostě film. V souvislosti s posledně zmiňovanou „etickou“ kapitolou bych chtěl upozornit na jeden problém v jeho filmové příloze: i když, nemýlím-li se, na jednom záběru ubezpečil své „informátory“, že kamera je vypnutá, ve skutečnosti tomu tak nebylo, a natáčel je tak bez jejich vědomí. Domnívám se, že se jedná o obecně uznávaný prohřešek proti etice výzkumné práce. Vysoce naopak v textu hodnotím jeho sebereflexe aktivit filmaře v průniku s aktivitami filmovaných (nejvýrazněji v tzv. „tumenge příkladech“). Rovněž musím pozitivně zmínit jeden, byť více méně technický detail, a tím je dokonalá formálně-vizuální úprava předkládané práce.

Práci Milana Duřáka pokládám za svědomitý a samostatný pokus s vysoce kreativním přístupem k dané problematice, a přes veškeré své výhrady jí navrhuji hodnocení velmi dobrá.

V Praze, 20.8. 2011

PhDr. Jaroslav Skupnik, Ph.D.

v.r.